

Nr 179*Utlåtande i anledning av väckta motioner om viss utredning beträffande anslagen under första huvudtiteln.*

(1:a avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Söderberg* (I: 235) och den andra inom andra kammaren av fru *Svensson* (II: 296), har hemställts, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande anslagen under första huvudtiteln med syfte att skapa sådan ordning att riksdagen beredes möjlighet att bedöma skäligheten av begärda anslag samt att frågan om sättet för de kungliga slottens framtida förvaltning även utredes.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen I: 235.

Över motionerna ha, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttranden avgivits av *riksräkenskapsverket* och *byggnadsstyrelsen*, vilka yttranden fogats till detta utlåtande (Bilagor A och B).

Utskottet. Den i motionerna föreslagna utredningen skulle bl. a. ha till syfte att skapa sådan ordning, att riksdagen bereddes möjlighet att bedöma skäligheten av under första huvudtiteln begärda anslag.

Utskottet vill erinra om att 1944 och 1945 års riksdagar efter förslag av Kungl. Maj:t fastställde vissa allmänna grunder för första huvudtiteln uppställning samt för ordnande av fastighetsredovisningen och fastighetsförvaltningen för de kungl. slotten. Såsom framgår av propositionerna i ärendet var syftet härmed att, utan rubbning av de för huvudtiteln gällande konstitutionella grundreglerna, åstadkomma en klarare redovisning och en efter nutida förhållanden bättre avpassad förvaltningsorganisation.

De under slottsstaten äskade anslagen beräknas numera enligt för anslag i allmänhet gällande regler, varav följer att för anslagen i fråga föreligger redovisningsskyldighet inför riksdagens revisorer och riksräkenskapsverket. Någon motsvarande skyldighet föreligger däremot icke beträffande anslagen under hovstaten. Härvid är emellertid att märka, att, såsom i ärendet även upplysts, Kungl. Maj:t i samband med förändringar av utgående anslagsbelopp plägar framlägga en motivering för medelsbehovet, som ger möjlighet att bedöma skäligheten av anslagsbeloppen i fråga. Motionernas syfte torde härigenom få anses vara tillgodosett.

Bihang till riksdagens protokoll 1960. 6 saml. nr 179

Beträffande det i motionerna framförda förslaget om uppdelning av anslagen till de kungligas hovhållning på arvoden och representationskostnader vill utskottet på av riksräkenskapsverket anförda skäl ansluta sig till vad ämbetsverket härutinnan anført.

Den i motionerna begärda utredningen skulle även omfatta frågan om sättet för de kungliga slottens framtida skötsel, varvid bl. a. tänkts att de skulle ställas under byggnadsstyrelsens förvaltning. Utskottet vill med anledning härav erinra om att så redan skett enligt beslut av 1945 års riksdag. Det må här erinras om att samtliga dessa slott ansetts ha sådant kulturhistoriskt värde, att de intagits i förteckningen över byggnadsminnesmärken. De torde därför böra bevaras och underhållas för all framtid. I vad mån vissa av slotten kunna användas för något allmänt statligt ändamål får utskottet framhålla, att, enligt vad utskottet under hand från byggnadsstyrelsen inhämtat, styrelsen med uppmärksamhet fortgående följer denna fråga och vidtager de åtgärder, som därvid kunna befinnas påkallade.

Av det anförda framgår, att utskottet icke finner tillräckliga skäl föreliggande för tillsättande av den i motionerna begärda utredningen.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 235 och II: 296 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 november 1960

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Einar Persson, Birger Andersson, Axel Johannes Andersson, Bergman, Holmqvist, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Edström, Sundin, Kaijser Källqvist och Thorsten Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Pettersson i Degerfors, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Ståhl, Karlsson i Olofström, Nilsson i Göingegården, Blidfors, Hansson i Skegrie, fröken Karlsson, herrar Lassinantti, Larsson i Hedenäset, fröken Vinge och herr Helén.

Reservation

av herrar Söderberg och Åkerström vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 235 och II: 296 och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Den i motionerna föreslagna utredningen skulle bl. a. dels ha till syfte att skapa sådan ordning, att riksdagen bereddes möjlighet att bedöma skä-

ligheten av under första huvudtiteln begärda anslag, dels även omfatta frågan om sättet för de kungliga slottens förvaltning samt deras användning, i den mån de icke användas som bostäder för den kungliga familjen. Enligt utskottets mening innefattar vad i de föreliggande motionerna anförts goda skäl för en sådan utredning. Utskottet biträder därför yrkandet i motionerna.

Under återopandande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till motionerna I: 235 och II: 296 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning beträffande anslagen under första huvudtiteln med syfte att skapa sådan ordning, att riksdagen beredes möjlighet att bedöma skäligheten av begärda anslag samt att frågan om sättet för de kungliga slottens framtida förvaltning även utredes.»

Till Riksdagens statsutskott

Genom Kungl. Maj:ts remiss den 22 februari 1960 har riksräkenskapsverket anbefallts avgiva yttrande över två inom riksdagen väckta likalydande motioner (I: 235 och II: 296) om viss utredning beträffande anslagen under första huvudtiteln. I anledning härav får riksräkenskapsverket anföra följande.

Genom beslut vid 1944 års riksdag (prop. 228, skr. 248) godkändes vissa allmänna grunder för första huvudtitelns uppställning samt för ordnande av fastighetsredovisningen och fastighetsförvaltningen för de kungl. slotten. Detta skedde för att ernå en klarare redovisning och en efter nutida förhållanden bättre avpassad förvaltningsorganisation utan rubbning av de för huvudtiteln gällande konstitutionella grundreglerna. Den ändrade redovisning av utgifterna under första huvudtiteln, som i anslutning härtill genomfördes efter beslut vid 1945 års riksdag, innebar i huvudsak dels att en klarare gränsdragning erhöles mellan utgifterna hänförliga till huvudtitelns båda avdelningar, hovstaten och slottsstaten, dels att slotten med därtill hörande byggnader och markområden upptoges till redovisning å en särskild delfond av statens allmänna fastighetsfond, ställd under byggnadsstyrelsens förvaltning, varigenom ansvaret för byggnadernas underhåll kom att övertagas av byggnadsstyrelsen samt kostnaderna för underhåll och vård av de kungl. slotten överfördes från första huvudtiteln till allmänna fastighetsfonden.

De under slottsstaten anvisade anslagen omfatta de kostnader staten bestrider för täckande av löner och omkostnader för ståthållarämbetena, som handhava den omedelbara vården av slottsbyggnaderna med tillhörande markområden, samt för de kungl. slottens uppvärmning. Dessa anslag äskas och beräknas för varje budgetår enligt för anslag i allmänhet gällande regler, och för anslagen i fråga föreligger redovisningsskyldighet inför riksdagens revisorer och riksräkenskapsverket.

För anslagen under hovstaten föreligger icke någon motsvarande redovisningsskyldighet. Ifrågavarande anslag avse till övervägande del kostnader för löner och pensioner till kameral- och ekonomipersonal (inkl. hovstallets personal). Flertalet av de i statskalendern upptagna befattningarna vid hovet äro däremot att betrakta som rena hovcharger och äro oavlönade. I samband med förändringar av utgående anslagsbelopp brukar en närmare redovisning framläggas angående medelsbehovet. Av 1951 års statsverksproposition, då anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning begärdes höjt med 205 000 kronor, framgår att till nämnda ändamål utgående anslag under de närmast föregående trettio åren ej undergått förändring. Anslaget fastställdes för budgetåret 1951/52 till 1 200 000 kronor. Sedermera har ifrågavarande anslag höjts vid tre olika tillfällen, så att det från och med budgetåret 1958/59 uppgår till 2 000 000 kronor. En starkt bidragande orsak till sistnämnda höjningar har förutom ändringar i penningvärdet varit, att vissa befattningar vid hovstaten med kameral- och ekonomiuppgifter efter beslut av 1953 års riksdag registrerats hos statens pensionsanstalt. En för-

utsättning för nämnda registrering har bland annat varit, att befattningarna reglerats med avseende å befattningshavarnas anställnings- och avlöningsförhållanden, vilket skett i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som innehållas i statens allmänna avlöningsreglemente. Denna omläggning, som trots personalindragningar medfört ökade kostnader, har skett under medverkan från finans- och civildepartementen. Det må även framhållas, att medelstilledningen för ifrågavarande ändamål icke fortlöpande anpassas till höjningar i lönenivån för statstjänstemännen utan prövas i efterhand vid inträffade större förändringar. Då emellertid kameral- och ekonomipersonalens löneförhållanden äro reglerade i huvudsak enligt de statliga bestämmelserna, sker under vissa perioder en reell minskning i medelstilledningen beträffande anslagen under hovstaten.

I motionerna anföres att det skulle vara ändamålsenligt, om anslagen till de kungligas hovhållning uppdelades på arvoden och representationskostnader, varvid riksdagens revisorer och riksräkenskapsverket borde erhålla möjlighet att granska utgifter hänförliga till den sistnämnda kategorien. Enligt riksräkenskapsverkets mening är en ändring i den av motionärerna angivna riktningen icke motiverad. Ett genomförande av förslaget skulle dessutom, förutom att det skulle stöta på vissa praktiska svårigheter främst av redovisningsteknisk natur, innebära en rubbning av de för huvudtiteln gällande konstitutionella grundreglerna.

I motionerna begäres även en utredning om de kungliga slottens förvaltning. Såsom av det föregående framgår, stå de kungliga slotten numera under förvaltning av byggnadsstyrelsen. Beträffande möjligheterna att nedbringa slottens underhållskostnader vill riksräkenskapsverket framhålla, att de kungliga slotten äro byggnadsminnesmärken, vilkas bevarande kräva ett visst underhåll. För de slott vilka icke bebos eller utnyttjas avse underhållskostnaderna i huvudsak åtgärder för att skydda dem mot förfall och kostnaderna äro sålunda redan begränsade till ett minimum. Riksräkenskapsverket anser för sin del, att ett utnyttjande av vissa slott för annat ändamål icke skulle medföra några besparingar för statsverket utan i stället draga betydande kostnader för moderniserings- och ombyggnadsarbeten.

Under återopande av vad ovan anförts får riksräkenskapsverket avstyrka bifall till ifrågavarande motioner. Stockholm den 22 april 1960.

GÖSTA RENLUND

Stig Säfström

Till Riksdagens statsutskott

Genom nådig remiss anmodad avgiva yttrande över de två inom riksdagen väckta likalydande motioner I: 235 och II: 296 om viss utredning beträffande anslagen under första huvudtiteln får byggnadsstyrelsen anföra.

Styrelsen inskränker sitt yttrande till att avse det avsnitt av motionerna, som gäller de kungliga slottens förvaltning, underhåll och användning.

De slott varom är fråga i motionen är Stockholms, Drottningholms, Ulriksdals, Haga, Gripsholms, Strömsholms, Rosersbergs och Tullgarns slott.

Dessa slott jämte Kungl. Djurgården och ett antal historiska byggnadsminnesmärken är jämlikt av Kungl. Maj:t och riksdagen godkända grunder fr. o. m. den 1 juli 1945 redovisade på den då inrättade slottsbyggnadernas delfond av statens allmänna fastighetsfond. Delfondens byggnader och markområden står under byggnadsstyrelsens vård och förvaltning, dock med bl. a. följande begränsningar. Vården och förvaltningen av de till slotten hörande parkerna och slottsträdgårdarna ankommer helt på vederbörande ståthållarämbeten, som även utövar den omedelbara vården och tillsynen av slottsbyggnaderna. Hyresverksamheten omhänderhaves för byggnadsstyrelsens räkning av ståthållarämbetena, vilka till byggnadsstyrelsen inlevererar inflytande hyresintäkter. Av från byggnadsstyrelsen lämnade förskottsmedel bestrider ståthållarämbetena kostnaderna för smärre reparations- och underhållsarbeten samt på statsverket ankommande löpande utgifter i övrigt för de uthyrda byggnadernas inre skötsel samt hyresgästernas tillgodoseende med kontraktensligt utgående förmåner. Det åligger ståthållarämbetena att vid upprättande av nya kontrakt eller förnyelse och ändring av gällande kontrakt samråda med byggnadsstyrelsen om kontraktens utformning. Vården och förvaltningen av Kungl. Djurgården ankommer enbart på riksmarskalksämberet.

Ståthållarämbetena å de åtta slotten har f. n. en gemensam ståthållare. Till dennes förfogande finnes slottsarkitekter, nämligen en för Stockholms slott, en gemensam för Ulriksdals, Rosersbergs och Tullgarns slott, en för Haga slott, en för Gripsholms slott och en för Strömsholms slott. Slottsarkitekterna utses av byggnadsstyrelsen efter samråd med riksmarskalksämberet.

Av slotten bebos Stockholms, Drottningholms och Ulriksdals slott av den kungliga familjen. Haga och Tullgarns slott har sedan ett antal år icke använts regelmässigt. Vissa rumssviter inom Tullgarns slott visas för allmänheten och under sommaren nyttjas s. k. kavaljershuset samt slottets sydvästra flygel som semesterhem till Hovförvaltningens personal. Strömsholms slott är i huvudsak upplåtet för arméns rid- och körskola och Rosersbergs slott är förläggning för infanteriskjutskolan. Gripsholms slott innehåller i huvudsak en historisk tavelssamling och är närmast att betrakta som ett museum.

Samtliga slott har sådant kulturhistoriskt värde att de intagits i förteckningen över byggnadsminnesmärken. Någon som helst tvekan råder icke därom, att de måste bevaras och underhållas för all framtid.

Frågan huruvida Haga och Tullgarns slott skulle, därest Hans Maj:st Konungen skulle förklara sig vilja avstå från dispositionsrätten till slotten, kunna användas för något allmänt statligt ändamål kan givetvis icke besvaras slutligt med mindre än att en ingående utredning företages. Förutsättningarna för en användning som är ekonomiskt försvarbar förefaller emellertid icke vara alltför stora. Skjutskolan i Rosersberg avses skola förflyttas till annan ort. För närvarande pågår utredning om att sedan förflyttningen skett i slottet inreda lokaler för central civilförsvarsskola. Vad slutligen beträffar Strömsholms slott kommer ridskolan instundande sommar att få en annan förläggning. Några bestämda planer för slottets användning därefter föreligger ännu ej. Enda statliga ändamål som för närvarande synes kunna övervägas torde vara för museum.

I handläggningen av detta ärende har deltagit generaldirektörens ställföreträdare byggnadsrådet Dahl och byråchefen Wirseen, föredragande, samt byggnadsråden Snellman, af Malmborg och t. f. byggnadsrådet Söderholm. Stockholm den 30 april 1960.

DAVID DAHL

Ake Wirseen